

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló 2006/32/EK irányelv által előírt nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek első értékeléséről – Közös lépések az energiahatékonyság érdekében

COM(2008) 11 végleges

(2009/C 77/14)

2008. január 23-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló 2006/32/EK irányelv által előírt nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek első értékeléséről – Közös lépések az energiahatékonyság érdekében

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2008. július 16-án elfogadta véleményét. (Előadó: Edgardo Maria IOZIA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. szeptember 17–18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a szeptember 17-i ülésnapon) 142 szavazattal 6 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság általában az energiahatékonyságról ⁽¹⁾ és különösen az épületek energiahatékonyságáról ⁽²⁾ az utóbbi időben kiadott különféle véleményeiben határozott, szinte egyhangú támogatásának adott hangot az energiahatékonysággal kapcsolatos komoly politikát illetően.

1.2 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a tagállamok elmulasztották a nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek (NEEAP-ok) időben történő benyújtását. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt is, hogy néhány kivételtől eltekintve az elemzett dokumentumok nem mutatnak erőteljes, komoly kötelezettségvállalást a tagállamok részéről a célkitűzések elérése tekintetében. Ez különösen igaz az energiafogyasztás főbb területein: az egyéni közlekedésben és a lakásügyekben.

1.3 Csak két tagállam tartotta be az értesítési határidőt, további 15 két-hat hónapot késett, kettő akkor nyújtotta be a terveket, amikor az Európai Bizottság értékelése már elkészült, a többi nyolc pedig még annál is később. Az összes terv csak 2008 áprilisának elejére készült el, tíz hónappal az eredeti határidőt követően.

1.4 Az EGSZB megállapítja, hogy az európai bizottsági programok szerinti energiahatékonysági tervekben adódó megtakarítások játsszák várhatóan a fő szerepet az üvegházhatású gázok visszaszorításában. Az energiafogyasztás 2020-ra 20 %-kal való mérséklésére irányuló célkitűzésnek része a CO₂-kibocsátás 780 Mt egyenértékkel való csökkentése is. Mivel az EU-25 kibocsátása 2006-ban 5 294 Mt egyenérték volt (az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2006. évi jelentése), az energiahatékonyság nyilvánvalóan felbecsülhetetlen szerepet játszik.

1.5 Az EGSZB megállapítja, hogy annak megakadályozása érdekében, hogy a világon a hőmérséklet 2 °C-nál nagyobb mértékben növekedjen, az üvegházhatású gázok koncentrációját

(ami jelenleg a térfogatra vonatkoztatva 425 ppm CO₂ egyenérték) jócskán az 550 ppm ⁽³⁾ határérték alatt kell tartani. Tekintettel arra, hogy a koncentráció évente 2–3 ppm-mel nő, annak 450 ppm-en történő stabilizálása 50 %-os valószínűséggel azzal kecsegtet, hogy teljesülhet az átlaghőmérséklet legfeljebb 2 °C-kal való növekedésére irányuló célkitűzés.

1.6 Szembeszökő eltérések voltak a tagállamok terveinek formátumában. Az energiahatékonysági cselekvési tervek hossza 13–221 oldal közötti volt, így gyakorlatilag lehetetlen volt az összehasonlítás. Sok ilyen tervet csak a nemzeti nyelven készítették el, ami értelmezési nehézségekhez vezetett. Az EGSZB egy olyan modellt elfogadását ajánlja, mint amelyet az EMEEES (az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló uniós irányelv értékelése és nyomon követése) projekt keretében a Wuppertali Éghajlati, Környezetvédelmi és Energetikai Intézettel együttműködve alakítottak ki.

1.7 A tagállamok például megállapodásra jutottak az EEA-val egy nemzeti nyilvántartási jelentés modelljét illetően. Az EGSZB vélekedése szerint ehhez hasonló eljárást lehetne itt is elfogadni, amennyiben a modellt rugalmasabbá tudják tenni az egyes területeken (lakhatás, közlekedés stb.), külön függelékeket alkalmazva.

1.8 Az EGSZB szerint a nemzeti üzemeltetőkkel kötött önkéntes megállapodások hasznos eszközt jelentenek, azonban olyan megállapodások jóváhagyására nem kerülhet sor, hogy a célkitűzések betartásának elmulasztása kötelező normák előírását eredményezze.

1.9 Az Európai Bizottság máris számos – még 2006-ban meghirdetett – intézkedést tesz az energiatakarékosság kötelezővé tétele érdekében, valamint az ausztrál példa követését tervezi, és az olyan izzók fokozatos megszüntetését, amelyek energiájuk 90 %-át hő előállítására fordítják, és csak 10 %-ot fény előállítására. Az EGSZB reméli, hogy a gyártók lehetőséget

⁽¹⁾ CESE 242/2006, előadó: Stéphane BUFFETAUT és CESE 1243/2007, előadó: Edgardo Maria IOZIA.

⁽²⁾ CESE 270/2008, előadó: Antonello PEZZINI.

⁽³⁾ Milliomod rész.

találnak a kompakt fénycsővek árának csökkentésére, az EU-tagállamok állami intézményei pedig ösztönzik ezek gyártásának növelését, továbbá hogy az energiatakarékos izzók hosszabb életűek és kompaktabbak lesznek, valamint megoldódnak az újrahazsnoításukkal összefüggő problémák.

1.10 A 2008 júniusának végén közzéteendő, következő EEA-jelentés ismerteti majd, hogy 35,8 Mt CO₂-egyenértéknyi csökkenés mutatkozott az üvegházhatású gázokat illetően 2005 és 2006 között. Érdekes, hogy ebben a legfőbb szerepet a magánlakások és az irodák játszották, melyek 15,1 Mt egyenértékűt takarítottak meg. Másrészt a villamos energia és a hő előállítása 14 Mt egyenértékű növekedést mutatott. A csökkenés ellenére a jelentésből az derül ki, hogy az EU-27 kevesebb mint 0,5 % javulást ért el 1990-hez képest, illetve hogy egyes tagállamoknak fokozniuk kell erőfeszítéseiket.

1.11 Az energiapiac liberalizálásával felgyorsulhat az energiamegtakarítás, mivel az eltérő hatékonysági szintű előállítási és terjesztési rendszerek szembekerülnek egymással a piacon, és ez potenciálisan ösztönözheti a hulladékmennyiség csökkentése érdekében folytatott kutatást és beruházást. Az energia több mint 30 %-avész el csak a termelési szakaszban. Az EGSZB egy nemrég készült véleményében (*) támogatta a Bizottság harmadik energiacsomagra vonatkozó javaslatait, melyek célja egy hatékony európai energiapiac létrehozása volt.

1.12 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy van fejlődési lehetőség, és még több a tennivaló. Több részletet szeretne kapni az Európai Bizottság által a nemzeti cselekvési tervek kapcsán végzett értékelés következtetéseiről, és lehetőséget kíván kapni arra, hogy az értékelés eredményével kapcsolatban saját véleményének is hangot adjon.

1.13 Az EGSZB többször is hangsúlyozta az európai civil társadalom és a tagállamok bevonásának szükségességét, arra való tekintettel, hogy az európai lakosság teljes körű tájékozottsága és támogatása elengedhetetlen, ha az energiahatékonysági célkitűzéseket teljesíteni kívánjuk. A civil társadalom ajánlásait komolyan figyelembe kell venni. Az elfogadott intézkedéseknek mindenkor tekintettel kell lenniük azokra a nehézségekre, amelyekkel a hétköznapi emberek milliói mindennapi életük problémáinak megoldása során szembesülnek. Az energiatakarékos programok elkerülhetetlenül költségesek, és ezek keretében gondosan megválasztott intézkedések szükségesek, továbbá megfelelően támogatni kell a kevésbé tehetőseket, akiknek meg kell fizetniük a növekvő energiaárak költségét, azonban képtelenek csökkenteni a számlájukon mutatkozó összegeket, például azért, mert otthon nem engedhetnek meg maguknak energiatakarékos programokat.

1.14 Az EGSZB kitart amellett, hogy az energiahatékonyság terén tett kezdeményezéseknek egyedieknek és megvalósíthatóknak kell lenniük, és mérlegeli legalább néhány intézkedés kötelezővé tételét, olyan ellenőrzésekkel együtt, amelyek célja annak meghatározása, hogy a gyakorlati eredmények mennyire maradnak el a tervektől, ahogyan az a gépjárművek kibocsátása, a szén-dioxid általában vett csökkentése, az üvegházhatású gázok kibocsátása és a megújuló energiaforrások esetében már megtörtént.

1.15 A nemzeti cselekvési tervek nem határozzák meg egyértelműen, hogy milyen intézkedéseket és forrásokat vetnek be

annak érdekében, hogy a végfelhasználókat bevonják egy jelentős európai energiahatékonysági és energiamegtakarítási tervbe. Az EGSZB több alkalommal felhívta már a figyelmet arra, hogy a szervezett civil társadalom elengedhetetlen szerepet játszhat abban, hogy meghatározza az információnyújtás és a bevált gyakorlat megosztásának jó példáit. Az EGSZB szeretné megvitatni ezt a kérdést az európai intézményekkel, amelyek egyébként nem tűnnek különösebben elkötelezettnek vagy tudatosnak.

1.16 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok állítsanak fel egy speciális integrált utókövetési rendszert, mint amilyen például a vízügyi politikák esetében is működik. Az EU energiahatékonysági politikáival kapcsolatos információk és a végfelhasználókra (különösen a kkv-kra) gyakorolt hatások felmérésének hiányában, valamint a nemzetközi és az európai célkitűzések közötti koherencia ellenőrzését lehetővé tevő bármilyen módszertan, illetve az ezen felhasználók által elért eredményeket nyomon követő folyamat hiányában alapvető szükség van egy ilyen rendszerre.

1.17 Egyes ágazatokban, így a szociális lakások terén az épületállomány elavult és nem hatékony lakásokból áll. Több mint 25 millió otthonban van sürgős és összetett változtatásokra szükség. Az EGSZB reméli, hogy tervek készülnek majd a szociális lakások felújítására az EBB finanszírozása mellett. A nemzeti cselekvési tervekben nem történik utalás ilyen jellegű intézkedésekre.

1.18 Az EGSZB szerint a máris működőkhöz hasonló piaci eszközök értékes lehetőséget jelentenek. A végfelhasználók számára egy „negawatt”-piac, vagyis villamosenergia-hatékonysági piac létrehozása hasznos ösztönző lehet ahhoz, hogy a hétköznapi emberek megfelelő energiamegtakarítási módszereket kezdjenek alkalmazni. Mivel csak az izzók felváltása önmagában legalább nyolcvan 1 000 MW-os erőmű termelésének megfelelő megtakarítást jelenthetne (ami majdnem Olaszország bruttó működő kapacitásának felel meg), egyértelműen a termelők érdekében áll az energiahatékonyság támogatása, mivel ezáltal lehetővé válik számukra, hogy ugyanolyan mennyiségű villamos energia előállítása mellett több ügyfelet tudjanak ellátni.

1.19 Az EGSZB reményei szerint újból kedvező tendencia alakul ki, mely szerint a tagállamok komolyan veszik az energiahatékonysági és energiamegtakarítási politikákat, és ez komoly, hiteles, reális nemzeti tervek eredményez, melyek mérhető célkitűzéseket állapítanak meg. Jelezni kell, hogy a tagállamok milyen forrásokat kívánnak szánni az egyének és a vállalkozások részéről megkívánt beruházások megfelelő támogatására.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság a nemzeti energiahatékonyság cselekvési tervek (NEEAP-ok) első értékeléséről szóló, „Közös lépések az energiahatékonyság érdekében” című közleményével a 2006/32/EK irányelv 14. cikkének (5) bekezdése szerinti kötelezettségének tesz eleget, mely szerint 2008. január 1-jéig értékelést kell közzétennie a 27 nemzeti cselekvési tervről. A második jelentést 2012. január 1., a harmadikat 2015. január 1. előtt kell közzétennie.

(*) CESE 758/2008, előadó: Carmelo CEDRONE.

2.2 A közleményben említett célkitűzéseket az irányelv 4. cikkének (1) bekezdése állapította meg, mely szerint „A tagállamok átfogó nemzeti energiamegtakarítási célelőirányzatot fogadnak el, amely szerint ezen irányelv alkalmazásának kilencedik évére 9 %-os megtakarítás elérésére törekednek, és amelyet az energetikai szolgáltatások és egyéb energiahatékonyságot javító intézkedések útján kell elérni”.

2.3 Az Európai Bizottság jelentése szerint az értesítési határidőt csak két tagállam teljesítette (Finnország és az Egyesült Királyság), további tizenöt pedig később a tervek bejelentésével: Ausztria, Bulgária, Csehország, Ciprus, Dánia, Észtország, Németország, Írország, Olaszország, Litvánia, Málta, Hollandia, Lengyelország, Románia és Spanyolország. Belgium és Szlovákia 2007 végén nyújtotta be nemzeti cselekvési terveit, amikor már késő volt ezeket az értékelésben figyelembe venni.

3. Az Európai Bizottság közleménye

3.1 A tervek alapján öt tagállam tűzött ki maga elé az irányelvben foglaltaknál ambiciózusabb célkitűzéseket, mások pedig, bár magasabb célkitűzéseket állapítottak meg, ezeket nem tették hivatalos kötelezettségvállalássá. Az értékelt 17 terv közül hat nem az irányelvben foglalt (vagyis 2016-ig tartó) időszak egészére vonatkozott. Az állami szektor példaértékű szerepe mutatkozott meg Írországnál, amely az állami szektorban 2020-ig 33 %-os megtakarítási célkitűzést fogadott el; Németországnál, amely 2012-re az állami szektorban 30 %-os CO₂-kibocsátás-csökkentést határozott meg; illetve az Egyesült Királyságnál, amely a központi kormányzati épületeket 2012-re CO₂-semlegessé kívánja tenni.

3.2 A jelentésben számos nemzeti kampányról történik említés, ilyen Írország *Power of One* kampánya, melynek weboldala is van az állami és a magánszektor között a bevált gyakorlatok megosztása céljából; a dániai középületek energetikai ellenőrzése – amelyekből származó ajánlások végrehajtása kötelező –; Németország 120 millió EUR költségvetésű programja szövetségi épületeinek korszerűsítésére, illetve Máltán zöld vezetők kinevezése, akik az egyes minisztériumok energiahatékonyságért és a megújuló energia előmozdításáért felelős tisztviselők.

3.3 Az Egyesült Királyság valamennyi lakóingatlan-fejlesztése tekintetében a fenntartható otthonok kódexét alkalmazza, és ezzel valamennyi új otthon tekintetében a kódex 3. szintjének való megfelelést írja elő, ami a 2006. évi építési kódexhez képest 25 %-os energiateljesítménybeli javulást jelent. Ausztria arra törekszik, hogy a középületeket a jogi követelményeknél hatékonyabbá tegye, Spanyolország pedig azt tervezi, hogy a közterületi világítórendszereket korszerű, hatékonyabb berendezésekkel látja el, és javítja az energiahatékonyságot az ivóvízkezelés és -ellátás terén.

3.4 Lengyelország és Finnország az állami szektor tekintetében legalább a nemzeti célkitűzésnek megfelelő energiamegtakarítás elérését írja elő, amit az önkormányzatok szintjén már elértek, Hollandia célja pedig az, hogy ezen a területen élen

járjon annak biztosításával, hogy 2010-re a nemzeti közbeszerzések 100 %-a és a helyi és regionális közbeszerzések 50 %-a fenntartható közbeszerzési kritériumokat is tartalmazzon.

3.5 Különösen fontosnak tűnnek az adóössztönzők. Németország és Ausztria az energiafogyasztás 40 %-áért felelős épületekben kíván az energiahatékonysággal foglalkozni, Litvánia pedig tervezi egy csökkentett HÉA-mérték bevezetését (9 % a 18 % helyett) az állami finanszírozásból épülő lakásoknál. Hollandia terve egy energiaberuházási csökkentés bevezetése a magánvállalkozások számára, Olaszország pedig maximum 55 %-os bruttó adócsökkentést vezetett be tartós energiahatékony fogyasztási cikkek (ideértve az A+ kategóriás hűtőszekrényeket és vízmelegítőket) és világítóberendezések megvásárlására, továbbá az épületek energiahatékony felújítására.

3.6 Az önkéntes megállapodásokat hasznos eszköznek tekintik, különösképpen Finnországban (a vizsgált időszakban ez a végső energiafelhasználás kb. 60 %-a volt, a cél pedig 2016-ra a 90 % elérése), Hollandiában, ahol ez főként a vállalkozásokat érinti, és Dániában, ahol viszont a közbeszerzést. Spanyolország, Lengyelország, az Egyesült Királyság, Románia és Írország az önkéntes megállapodásokat az energiamegtakarítási célok elérése kulcsfontosságú eszközének tekinti.

3.7 A piaci alapú eszközök csak néhány ország nemzeti tervében szerepelnek. Ilyen például Olaszországban a fehér tanúsítványok rendszere, amelyet az állam 2014-ig kíván meghosszabbítani, és amelyet Lengyelország is el kíván fogadni. Az Egyesült Királyság energiahatékonysági kötelezettségvállalását 2020-ig meghosszabbítják. Ezt CO₂-kibocsátás-csökkentési célkitűzésnek nevezték át, és megtakarítási célkitűzése majdnem kétszerese a 2008–2011 közötti időszakra vonatkozó célkitűzésnek. Számos ország (különösen Ausztria, Németország, Írország, Olaszország, Lengyelország és Spanyolország) tulajdonít nagy jelentőséget az energetikai szolgáltatóvállalatoknak (ESCO-k), amelyek azonban egyelőre nem feleltek meg a várakozásoknak.

3.8 Bulgária, Románia és az Egyesült Királyság terve a kereskedelmi és a lakóingatlan-ágazatokat célzó alapok és finanszírozási mechanizmusok létrehozása. Az eltérő feladatkörrel rendelkező nemzeti energiahivatalok nem egyformán hajtják végre a tájékoztatási, oktatási és képzési politikákat; egyes országok, például Dánia és Olaszország, ezeket a feladatokat inkább a regionális és a helyi szervekre ruházzák.

3.9 Az energiafogyasztás több mint egyharmadáért felelős közlekedést számos ország különösen fontosnak tekinti, a gyakorlatban azonban csak Ausztria és Írország javasol konkrét intézkedéseket a tömegközlekedésre történő áttérés előmozdítására.

3.10 A benyújtott tervek legtöbbje „szokásos üzletmenet szerinti” megközelítést fogad el, és sok tagállamban mutatkozik jelentős eltérés a politikai kötelezettségvállalás és az elfogadott intézkedések, továbbá a kiosztott források között.

3.11 Az irányelv átültetésének szoros figyelemmel kísérése mellett az Európai Bizottság megkísérli annak végrehajtását az *Intelligens energia – Európa* program útján elősegíteni. Internetes platformot indít, melyen az irányelv végrehajtásának támogatásában érintettek észrevételei összegyűjthetők és közzétehetőek, és remélhetőleg ez hozzájárul nemzeti intézkedések elfogadásához és a következő NEEAP-ok előkészítéséhez. A nemzeti tervek az energiahatékonyság-megfigyelő projekt keretében értékelik.

3.12 Az Európai Bizottság közleménye a nemzetközi együttműködés fontosságának újbóli hangsúlyozásával zárul, és utal egy nemzetközi energiahatékonysági platform létrehozására irányuló kezdeményezésére, amely segíthet technikai szabványok, kereskedelmi és technológiatranszfer kialakításában. Az Európa előtt álló főbb kihívások és az Európa által az éghajlatváltozás, az energiaellátás biztonsága és fenntarthatósága, továbbá az üvegházhatásúgáz-kibocsátások csökkentése terén vállalni kívánt felelősség határozott, eredményes programokat tesz szükségessé az energiahatékonyság javítása érdekében.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A közlemény első egyértelműen kedvezőtlen aspektusa az, hogy a 27 tagállam közül csak kettő nyújtotta be határidőre az irányelvben előírt nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervét. További 15 nem sokkal ezután benyújtotta következtetéseit, kettő túl későn nyújtott be jelentést ahhoz, hogy azt az értékelésnél figyelembe vegyék, a többi nyolc ország részéről pedig nyoma sem volt jelentésnek. Egy évvel a 2007. június 30-i határidő után egy tagállam még mindig nem készítette el jelentését.

4.2 Az európai bizottsági következtetések másik kedvezőtlen eleme az, hogy az elemzett dokumentumok néhány kivételtől eltekintve nem mutatták fel azt a határozott és komoly kötelezettségvállalást, amelyet a helyzet megkíván. Egyre gyakoribb, hogy a tagállamokat képviselő állam- és kormányfők könnyedén elfogadnak Brüsszelben olyan irányelveket, amelyeket aztán hazatérve nem tudnak vagy akarnak betartani. A liszaboni menetrend ennek legékeesebb példája, azonban rengeteg egyéb példa is felhozható az ilyen ellentmondásos viselkedésre. Kétségkívül még több ilyen eset lesz majd a jövőben.

4.3 A nemzeti cselekvési terveket elolvasva meglehetősen sok a tervek formátumát és tartalmát illetően a referenciakeret és az egységesség teljes hiánya; emiatt ezek nehezen értelmezhetőek, összehasonlításuk pedig szinte lehetetlen. A Wuppertali Éghajlati, Környezetvédelmi és Energetikai Intézettel együttműködve végrehajtott EMEES (az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló uniós irányelv értékelése és nyomon követése) projekt részeként elkészült egy modell, melynek célja épp a nemzeti cselekvési tervek elkészítésének elősegítése. Belgium panasza miatt, hogy ez a fontos modell csak május 11-én készült el, mindössze néhány nappal a nemzeti tervek benyújtásának határidejét megelőzően.

4.4 A dokumentumok oldalszáma igen változó: az új uniós tagállamok közül Csehország és Litvánia esetében 13, Romá-

niánál 41, Máltánál pedig 89 oldal. A nagy államokat tekintve Franciaország jelentése 37 oldal, Németországé 102, Spanyolországé 211, az Egyesült Királyságé pedig 214. Belgium szövetségi rendszere miatt négy dokumentumot készített, amelyek összesen 221 oldalt tesznek ki. A 25 tagállam által készített dokumentumok teljes oldalszáma (Svédország és Portugália nem szerepel az európai bizottsági oldalon) 2161, különféle adatokkal, táblázatokkal és mérésekkel együtt. Minden egyes ország maga választotta meg referenciaparamétereit, módszertanát és kommunikációs eszközét: ennek eredménye elkedvetlenítő, mivel semmiféle tendencia nem azonosítható.

4.5 Franciaország, Szlovénia, Görögország (csupán vázlat), Hollandia és Luxemburg nemzeti nyelven készítette a dokumentumot (az előadó így ezeket nem tudta értelmezni). Nem egyszerű a bevált gyakorlatokat megosztani, ha a dokumentumok eredeti nyelven kell olvasni, azonban a tagállamokat nem kérték fel, különösen pedig nem írták elő számukra, hogy egységes nyelven küldjék meg ezeket. Az Európai Bizottság egyetlen nyelvre lefordította az összes dokumentumot, azonban a NEEAP-ok késedelmes benyújtása hatással volt a fordítási határidőkre.

4.6 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja a nemzeti tervek célkitűzései és az itt említett két tényező közötti ellentmondást. Sem az enciklopédikus tervek, sem az összefoglalók nemigen segítenek annak megértésében, hogy pontosan merre is tart egy ország. A túlzott részletesség és a túlzott tömörség egyaránt azt eredményezi, hogy a jelentés nehezen érthető és értelmezhető lesz. Az EMEES-modell a két szélsőség között kedvező középút lehet. Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy a nemzeti tervek következő fordulója tekintetében fogadjanak el könnyen értelmezhető és összevethető közös modellt.

4.7 A véleményben említett néhány dicséretes kivételtől eltekintve az EGSZB csalódásának ad hangot amiatt, hogy az állami szektorban és a mezőgazdaságban alapvetően hiányoznak a kezdeményezések. A NEEAP-oknak kevés köze van vagy egyáltalán nincs is köze ezekhez a fontos ágazatokhoz.

5. Általános megjegyzések

5.1 A Tanács 2007 januárjában felkérte az Európai Bizottságot az energia és az éghajlatváltozás terén nagyra törő célkitűzéseknek eleget tévő intézkedések meghozatalára. Ezeket a célkitűzéseket a harmadik energiacsomagban, a megújuló energiáról és az éghajlatváltozásról szóló csomagban, az új gépjárművek CO₂-kibocsátásának csökkentéséről szóló irányelvben, az új *Energy Star*-rendeletben, a hatékony járművek tekintetében ösztönzőket megállapító, a városi mobilitásról szóló zöld könyvben és a stratégiai energiatechnológiai tervben fektették le.

5.2 Ezen intézkedések kevés ajánlást és jóval több szabályt tartalmaznak. A kormányok azonban, miután formálisan jóváhagyták az intézkedéseket, nem tudnak ellenállni a nemzeti ipar nyomásának és kitarítani döntéseik mellett. Ekkor változtatásokat sürgetnek azokban a politikákban, amelyekben együttesen egyetértésre jutottak, ahogyan a CO₂-kibocsátás esetében is történt.

5.3 Annak oka, hogy a tagállamok miért nem túl lelkesek, magában az irányelvben rejlik. A (12) preambulumbekzdés kifejezetten megállapítja a következőt: „még ha a tagállamok kötelezettséget is vállalnak a célkitűzés elérése érdekében erőfeszítések megtételére, a nemzeti energiamegtakarítási célkitűzés jellegét tekintve csak célelőirányzat, és a 9 %-os célérték elérése tekintetében nem tartalmaz a tagállamokra nézve jogi úton kikényszeríthető kötelezettséget”.

5.4 Az ilyen fajta jogszabály (a megfelelés hiányának esetére nem szankcionált, nem kötelező célkitűzéseket tartalmazó irányelvek) tipikus volt egy bizonyos időszakban, bizonyos szakterületeken tett jogalkotási kezdeményezések tekintetében. A tagállamok egészen mostanáig kitarítottak saját szuverenitásuk megőrzése mellett az energetikai döntések, az energiaellátás, -termelés és -elosztás terén. Ennek eredménye a kérdéses időszakot jellemző „puha jog” kialakulása volt. A bioüzemanyagokról szóló (2003/30/EK) irányelv számszerű célkitűzéseket állapított meg, ezek elérésére azonban nem rendelkezett konkrét kötelezettségről.

5.5 Az említett körülmények és feltételek mellett a fogyasztás 20 %-os csökkentésének 2020-ig az energiahatékonyság fokozásával való elérésére vonatkozó célkitűzést rendkívül nehéz lesz megvalósítani, hacsak nem kerülnek elfogadásra szigorú kiegészítő intézkedések és/vagy célkitűzések.

5.6 Az EGSZB mindig is támogatta és támogatni fogja a még nagyobb mértékű energiahatékonyság elérésére irányuló kezdeményezések mindegyikét, abban a meggyőződésben, hogy a szén-dioxid-kibocsátás és az EU energiafüggettsége két kiemelt fontosságú kérdés.

5.7 Ugyanakkor megállapítja, hogy ellentmondás mutatkozik az általános, nem kötelező intézkedések és az eredmény elérésére irányuló, kötelező egyedi intézkedések között. Miért van az, hogy nem minden kötelező, csak egyes elemek? Az Európai Bizottság maga járhatna elől jó példával a saját épületeiben megvalósított energiahatékonyság és energiamegtakarítás mértékének, az általa tett kezdeményezéseknek és a biztosított finanszírozásnak a közzétételével. A „szöveteségi” álláspontot ismerető függelék révén az olvasók megérthetnék, hogy miért fontosak az ilyen politikák.

5.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy komoly ellentmondás áll fenn az energiahatékonyság jelentős mértékű javítására alkalmas intézkedések elfogadását illetően közzétett várakozások és a tagállamok által benyújtott, összességében csalódást keltő és csüggesztő javaslatok között, és újfent hangsúlyozza a rövid, közép- és hosszú távra szóló gyakorlati intézkedések szükségességét annak érdekében, hogy mélyebb tartalmat lehessen adni a deklarált célkitűzéseknek.

5.9 Ha erre a következtetésre jutunk, az EGSZB inkább a célkitűzések megvalósítását lehetővé tévő intézkedések elfogadását sürgeti a máskor megszokott ilyen, csupán felszínes gesztusok helyett.

5.10 Az EGSZB üdvözölte az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról, valamint a 93/76/EKG tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. április 5-i 2006/32/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet, illetve az ezt követő, „A lehetőségek kihasználása” című energiahatékonysági cselekvési tervet (2006. október 19.), azonban a jogszabály és az irányelvek viszonylag alacsony olajá-

rakkal számoltak. Az irányelv 2004. évi benyújtásakor az olajár hordónként 42 USD körül mozgott, átlagára pedig 2006-ban majdnem 62 USD volt.

5.11 Ezzel összefüggésben érthető, hogy a célkitűzések tájékoztató jellegűek voltak, és hogy az Európai Bizottság nem fogalmazott meg a tagállamok számára határozott kötelezettséget az irányelvben. Ahogy az EGSZB korábban fogalmazott: „a legjobb energia a fel nem használt energia”, azonban ha az energiatakarékosságot pusztán a tagállamok jóakarására bízjuk, és lelkiismeretükön kívül más ösztönzőről nem rendelkezünk, a célkitűzés problematikus vagy egyszerűen megvalósíthatatlan lesz.

5.12 Megengedheti azonban magának az Európai Unió, hogy ne teljesítse az energiaintenzitás évenként 1,5 %-kal való csökkentésére irányuló célkitűzést? Ne takarítsunk meg 390 Mtoe-t, ami 780 Mt CO₂-ot jelent? Egyrészt egyértelmű, hogy nagyra törő célkitűzéseket állapítunk meg az üvegházhatású gázok kibocsátásának 20 %-kal való csökkentésére és energiaszükségletünk 20 %-ának megújuló forrásokból való kielégítésére, másfelől viszont a legközvetlenebbül elérhető célkitűzést, mely azonnali megtakarítással járna, lebecsüljük, és távoli óhajként kezeljük.

5.13 Az EGSZB megállapítja, hogy egyes országokban a tervek megvalósítása a regionális kormányzatok felelősségi körébe tartozik, megfelelő koordináció nélkül, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy nincs harmonizáció és koherencia a régiók között.

5.14 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy nincs valódi választék a kínálati oldalon, és úgy ítéli meg, hogy a kívánt eredmények gyorsabb elérése érdekében több választási lehetőséget kell biztosítani a gyengébb csoportok, főként a fogyasztók egésze és a kis- és középvállalkozások számára szóló ösztönző intézkedések bevezetése mellett. Egyes országokban az ösztönzők rendkívül biztató eredményeket hoztak, például a „fehér zománcos” termékek esetében.

5.15 Az EGSZB sikeresnek tekinti az energiaszolgáltató társaságokkal tapasztaltakat, és támogatja, hogy az ilyen szolgáltatások szélesebb körben legyenek hozzáférhetőek az egyéni fogyasztók és a vállalkozások számára. E szolgáltatások pozitív aspektusai közül csak néhányat sorolunk fel: új szakmák, új lehetőségek a képzett foglalkoztatásra és jó eredmények az energiahatékonyság, valamint az üvegházhatást okozó gázok csökkentése terén.

5.16 Az EGSZB kitar amellett, hogy a tagállamok előtt a megállapított célkitűzések tekintetében még sok teendő van, és meggyőződése, hogy – ahogy az a közlekedési kibocsátások esetében is történt – támogatni kell az európai bizottsági kezdeményezéseket, amennyiben azok szigorúbb kötelezettségeket rónak a tagállamokra. Az Európai Bizottság tavaly számos kedvező kezdeményezéssel élt: i) az új Energy Star-rendelet, melynek normái immár kötelezőek az irodai berendezésekre irányuló közbeszerzésekre nézve; ii) a városi mobilitásról szóló zöld könyv, mely az energiahatékonyságú járművek finanszírozásáról rendelkezik; iii) a harmadik energiacsomag, mely az energiahatékonyság terén növeli a nemzeti szabályozók hatáskörét; iv) a stratégiai energiatechnológiai terv és v) az új gépjárművek kibocsátásáról szóló rendelet.

5.17 Az előttünk álló hónapokban további intézkedéseket terveznek. Ide értendők az energiahatékonysági követelményekről és a termékek széles skálájánál (ideértve a közterületek világítását és az irodai világítást, a minimális fogyasztással járó készenléti és kikapcsolt üzemmódokat) alkalmazandó zöld címkékről szóló új irányelvek, továbbá a 2009-re várható új rendeletek a televíziókról, a háztartási hűtőszekrényekről és fagyasztókról, mosógépekről és mosogatógépekről, vízmelegítőkről, személyi számítógépekről, képkalkotó berendezésekről, villanymotorokról, hőszivattyúkról és légkondicionálókról. Az Európai Bizottság szintén 2009-ben tervezi egy javaslat elfogadását a háztartási izzók gyors felváltásának előmozdításáról. A személygépjárművek címkézéséről szóló irányelv felülvizsgálata, illetve a gumiabroncsok hatékonysága és a guminyomás és -minőség folyamatos nyomon követésére irányuló rendszerek lesznek az új közlekedési politika középpontjában.

5.18 Az EGSZB nélkülözhetetlennek tartja egy olyan belső energiapiac megvalósítását, ahol – a villamos energiáról és a gázzal szóló irányelvnek megfelelően – az árak egészséges verseny következtében alakulnak ki.

5.19 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU tagállamaiban képzési terveket kell kidolgozni az iskolák számára (amelyeknek ezt követően tevékenyen részt kell venniük az energiahatékonysági programokban), továbbá tájékoztató kampányokra van szükség annak érdekében, hogy a közfigyelem ráirányuljon a felelős és energiahatékony fogyasztás fontosságára és szükségességére.

5.20 Különösen érdekes kezdeményezés volt az oktatás terén az olyan versenyek megszervezése, amelyekben a diákok aktív bevonása mellett műszaki intézmények versengtek a legnagyobb mértékű energiatakarékosság eléréseért. Például Olaszországban a javaslat gyakorlatba ültetésére kiírt 25 000 EUR díjazású „datti una scossa” elnevezésű projekt kiemelkedően sikeresnek bizonyult; egy másik példa pedig a nemzetközi ökomaraton, amelynek során egy francia intézet egy olyan jármű prototípusát mutatta be, mely 3039 km-t tett meg egyetlen liter benzinnel! Egy dániai csapatnak sikerült 9 g/km-es kibocsátású gépjárműmotort kifejlesztenie, ezzel elnyerve a „Climate Friendly Award” díjat.

5.21 A jövőben rendelkezésre álló gazdasági eszközöknek hatékonyaknak és hosszú távon fenntarthatóaknak kell lenniük. Az EGSZB meggyőződése, hogy különös figyelmet kell szentelni az ösztönzők elosztására, melyeknek a végfelhasználókra kell irányulniuk. Meg kell fontolni továbbá azt a lehetőséget is, hogy az ösztönző intézkedések egy részét az energiaszolgáltatók számára tartsák fenn, ezáltal közös és összehangolt érdeket hozva létre az energiahatékonysági politikák tekintetében.

5.22 Annak érdekében, hogy a fogyasztók megfelelő árjelzéseket kapjanak, amelyek elősegítik az energia ésszerűbb és hatékonyabb felhasználását, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szigorúan lépjen fel a „ragadozó” árképzés ellen, figyelembe véve az európai jogszabályokban elfogadottakat a megújuló energiaforrások megfelelő előmozdítása terén és tiszteletben tartva a gázzal és a villamos energiáról szóló irányelvben a legebevezhetőbb fogyasztók számára előírt rendelkezéseket.

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS